

วิถีล้านนาใน 12 เดือน

ประเพณีเดือน 11 เหนือ เดือน 9 ภาคกลาง ตรงกับเดือนกรกฎาคม

ประเพณีการฟังเทศน์ ฟังธรรม

คัดย่อจากหนังสือประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย ของศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนี พยอมยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

ฤดูกาลเข้าพรรษา ซึ่งเรียกกันแบบชาวบ้านว่า 'เข้าวัส' ในล้านนาไทยมีประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งคือ การเข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรมของประชาชนทุกบ้านทุกเรือน เป็นการกล่อมเกลาคิดใจให้ผ่องแผ้ว และรู้ดีรู้ชอบ ปฏิบัติสิ่งที่ดีงามให้เกิด หิริโอตตปละ ละอายและเกรงกลัวต่อการทำบาปกรรมทั้งหมด

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (อ้วน ดิลโล) วัดบวรนิเวศได้ให้คำนิยามแก่ประชาชนคนไทยในถิ่นต่างๆ ว่า 'ภาคเหนือ เรียกถิ่นไทยงาม ภาคอีสานเรียกถิ่นไทยดี ภาคใต้ เรียกถิ่นไทยอุดม และภาคกลาง เรียกถิ่นจอมไทย' ภูมิภาคมีความหมายว่า ล้านนาไทยเรียกถิ่นไทยงามนั้น น่าจะหมายถึง ความงามทางภูมิประเทศ ทางวัตถุ วัฒนธรรม ที่ชาวล้านนาไทยสร้างขึ้นไว้ และสิ่งที่สำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่งคือ ชาวล้านนาไทยได้รับการสั่งสอนอบรมมาจากวัด ด้วยการฟังเทศน์ ฟังธรรม และการได้รับคำสั่งสอน ของพ่อแม่ผู้มีศีลธรรม เนื่องจากได้รับการอบรมมาจากวัดแล้ว

การเข้าวัดฟังเทศน์ คือ การฟังคำสั่งสอนโดยพระสงฆ์เป็นผู้ชี้แจง ซึ่ง

แนะนำบอกกล่าว และสั่งสอนตามหลักธรรมของศาสนา

ชาวล้านนาไทยถือว่า คนที่เข้าวัดฟังธรรม เป็นคนดีนาคบหา การเข้าวัดฟังธรรมของคนล้านนาไทยจึงมีความมุ่งหมายต่อไปนี้

1. เพื่ออบรมจิตใจให้ผ่องใส
2. เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้แก่ตนเองด้านศีลธรรม
3. เพื่อทราบข่าวคราวความเป็นไปของบ้านเมือง
4. เพื่อให้สังคมยอมรับตนเอง
5. เพื่อความสามัคคีในหมู่คณะ
6. เพื่ออนุรักษ์มรดกของปู่ย่าตายาย
7. เพื่อสร้างแบบอย่างแก่ลูกหลาน

การไปฟังธรรมควรปฏิบัติอย่างไร

การไปฟังเทศน์ฟังธรรม นิยมปฏิบัติตนดังนี้ หากผู้ชายไปวัด ฝ่ายหญิงจะเตรียมขันข้าวตอก ดอกไม้ คือ พานดอกไม้ เป็นเครื่องนำสักการะไปกราบไหว้บูชา เรียกว่า 'สัตตะเททังฆมถาลาทิ' มีดอกไม้ ชูบเทียนอยู่ในมือ ซึ่งการนำดอกไม้ไปวัดนี้มีปรากฏอยู่ในเรื่องราวพุทธศาสนาแต่โบราณเรียกกันว่า นำดอกไม้รูปเทียนไปถวายแก่พระพุทธเจ้า เป็นอาทิสมุชชา ดังนั้นผู้ไปวัดต้องเตรียมพานดอกไม้ไปด้วย เพื่อใส่ 'ขันแก้วทั้งสาม'

- คนไปวัดต้องอาบน้ำแต่งตัวให้สะอาดหมดจด บางคนนุ่งห่มเสื้อผ้าสีขาว เรียกว่า 'นุ่งขาวห่มขาว' บางคนแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีอื่นต่างๆ แล้วแต่สะดวก ข้อสำคัญคือ การชำระร่างกายให้สะอาดหมดจดครบแก่การทำคุณความดี

- บางบ้านไปวัดทั้งผู้ชายผู้หญิง ให้ลูกชายลูกสาวเฝ้าบ้าน ตัวเองพากันไปวัดฟังธรรม
- นำเอาวัตถุไทยทานไปด้วย บางครั้งนำผลไม้ ข้าวสาร หรือสิ่งทีตนปลูกเมื่อเกิดผล จะนำไปถวายวัดตามฤดูกาล

การเทศน์มี 2 แบบ
 การเทศน์สั่งสอน ซึ่งแจ้งให้ศรัทธาประชาชนเข้าใจหลักธรรมทางพุทธศาสนา เรียกว่า ธรรมวัตร คือ คำสอนสำหรับประพฤติปฏิบัติของประชาชน

การเทศน์เสียดี นับเป็นธรรมดีตา การขับร้อง โดยอาศัยหลักธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นเครื่องสั่งสอน พระเสียดีเป็นโขนลิขปมาณีกา คนชอบเสียงไพเราะ จะมีความเคารพเลื่อมใส ดังนั้น พระสงฆ์เสียดีไพเราะจึงเป็นนักเทศน์มหาชาติเป็นส่วนมาก

ประเพณีฟังเทศน์ฟังธรรม มีความสำคัญต่อประชาชนชาวล้านนามาก เพราะเป็นเครื่องกล่อมเกลารูปลิขิตให้เป็นคนดี มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนบ้าน และชอบการสร้างสรรค์วิจิชีวิต และการพัฒนาสังคมส่วนรวมให้เจริญยิ่งขึ้น การฟังเทศน์ฟังธรรม ตลอดฤดูกาลเข้าพรรษานั้นมีมาแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน

